

Ein cyf/Our ref: MA/SM/1042/25

Mike Hedges AS,
Cadeirydd, y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad
Senedd Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1SN

13 Mehefin 2025

Annwyl Mike,

Diolch am eich adroddiad ar y Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol ar gyfer y Bil Iechyd Meddwl a ddaeth i law ym mis Ebrill, a diolch am gytuno i ni eich ateb ychydig yn hwyrach na'r disgwyl.

Rwy'n amgáu ymateb Llywodraeth Cymru i'r argymhellion hyn.

Yn gywir,

Sarah Murphy AS/MS
Y Gweinidog Iechyd Meddwl a Llesiant
Minister for Mental Health and Wellbeing

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Sarah.Murphy@llyw.cymru
Correspondence.Sarah.Murphy@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn y Gymraeg. Byddwn yn ateb i ohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn yr un iaith ac ni fydd gohebu yn y Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Memoranda Cydsyniad Deddfwriaethol Llywodraeth Cymru ar y Bil Iechyd Meddwl

Ymateb Lywodraeth Cymru i Adroddiad y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad

Mehefin 2025

Ym mis Ebrill 2025, cyflwynodd y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad ei adroddiad ar Femoranda Cydsyniad Deddfwriaethol Llywodraeth Cymru ar gyfer y Bil Iechyd Meddwl. Mae'r adroddiad yn cynnwys tri chasgliad ac wyth argymhelliad. Dyma ymateb Llywodraeth Cymru i'r argymhellion hynny.

Cyflwyniad

Cyflwynwyd y Bil Iechyd Meddwl ("y Bil") yn Nhŷ'r Arglwyddi ar 6 Tachwedd 2024.

Amcanion polisi datganedig Llywodraeth y DU yw moderneiddio'r ddeddfwriaeth iechyd meddwl i roi mwy o ddewis, ymreolaeth, hawliau a chymorth i gleifion; a sicrhau bod pawb yn cael eu trin ag urddas a pharch drwy gydol cyfnod eu triniaeth. Mae'r Bil hefyd yn cynnwys mesurau i wella gofal a chymorth ar gyfer pobl sydd ag anabledd dysgu a phobl awtistig, gan leihau'r ddibyniaeth ar ofal mewn ysbytai.

Mae'n cynnwys nifer o ddiwygiadau i Ddeddf Iechyd Meddwl 1983 ("y Ddeddf"). Bwriad cyffredinol y mesurau yn y Bil hwn yw cryfhau llais cleifion sy'n ddarostyngedig i'r Ddeddf. Maent yn rhoi grym statudol ychwanegol i hawliau cleifion i fod yn rhan o'r broses o gynllunio ar gyfer eu gofal, ac i lywio dewisiadau ynghylch y driniaeth y maent yn ei chael. Bydd y diwygiadau yn cynyddu'r craffu ar gadwad er mwyn sicrhau mai dim ond pan fo ei angen, a chyhyd ag y bo ei angen, y caiff ei ddefnyddio. Mae'r Bil hefyd yn ceisio cyfyngu ar y defnydd o Ddeddf 1983 i gadw pobl sydd ag anabledd dysgu a phobl awtistig.

Mae'r Ddeddf yn darparu'r fframwaith cyfreithiol ar gyfer cadwad a thriniaeth orfodol unigolion ag anhwylderau meddwl a allai beri risg iddynt hwy eu hunain neu i eraill. Prif ganolbwynt diwygiadau diweddar i'r Ddeddf oedd Rhannau 2 a 3, sy'n ymdrin â chleifion sifil (cleifion sy'n agored i gael eu cadw yn yr ysbyty ac nad ydynt yn ddarostyngedig i'r Ddeddf o ganlyniad i unrhyw gysylltiad â'r system

cyfiawnder troseddol) a throseddwyr ag anhwylderau meddwl, yn y drefn honno. Mae dros ddwy ran o dair o'r rhai sy'n cael eu cadw o dan y Ddeddf yn gleifion sifil (o dan Ran 2).

Digwyddodd y diwygiad mawr diwethaf i'r Ddeddf yn 2007, gan gyflwyno Gorchmynion Triniaeth Gymunedol, Eiriolwyr Iechyd Meddwl Annibynnol, a meini prawf cadw wedi'u haddasu. Mae Rhan 3 yn llywodraethu triniaeth troseddwyr ag anhwylderau meddwl perthnasol, wedi'u rhannu'n gleifion dan gyfyngiadau a chleifion nad ydynt dan gyfyngiadau. Mae cleifion dan gyfyngiadau, sy'n peri risg i ddiogelwch y cyhoedd, o dan reolaethau llymach gan yr Ysgrifennydd Gwladol dros Gyfiawnder, tra bo cleifion nad ydynt dan gyfyngiadau yn cael eu trin yn debyg i gleifion sifil, gyda llai o gyfyngiadau.

Mae'r diwygiadau diweddaraf, sy'n cael eu cyflwyno yn y Bil Iechyd Meddwl a gyflwynwyd gerbron Senedd y DU yn 2024, yn seiliedig ar ganfyddiadau Adolygiad Annibynnol 2018 o'r Ddeddf, o dan arweiniad yr Athro Syr Simon Wessely. Tynnodd yr adolygiad sylw at broblemau sylweddol o ran cymhwysiad a diwylliant y Ddeddf, ac fe wnaeth 154 o argymhellion. Derbyniodd llywodraeth San Steffan y mwyafrif o'r argymhellion hyn ac, yn dilyn ymgynghoriadau a chraffu cyn y broses ddeddfu, cyflwynwyd Bil drafft yn 2022 a'i ddiwygio a'i gyflwyno yn 2024 i ymgorffori newidiadau ar sail yr adborth a ddaeth i law.

O gofio bod y Ddeddf yn cwmpasu meysydd a gedwir yn ôl a meysydd datganoledig, mae trefniadau partneriaeth sefydledig yng Nghymru sy'n cynorthwyo'r gwaith o weithredu'r Ddeddf yn ddiogel, yn enwedig pan fo rhyngwyneb rhwng y system gyfiawnder a'r system iechyd yng Nghymru. Pan ddaw'r Ddeddf newydd i rym, bydd yn adeiladu ar y trefniadau sefydledig hynny i sicrhau ei bod yn cael ei rhoi ar waith yn llyfn ac yn effeithiol.

Yng Nghymru, mae Mesur Iechyd Meddwl (Cymru) 2010 ("y Mesur") yn ddarn unigryw o ddeddfwriaeth sydd wedi'i gynllunio i ddarparu fframwaith cyfreithiol i wella gwasanaethau iechyd meddwl. Dechreuodd y gwaith o roi'r gwasanaethau sy'n ofynnol gan y Mesur ar waith, fesul cam, ym mis Ionawr 2012 ac mae'n cynnwys gwell mynediad at wasanaethau iechyd meddwl o fewn gofal sylfaenol; cynlluniau gofal a thriniaeth a chydgyssylltwyr gofal ar gyfer pawb sy'n derbyn gwasanaethau iechyd meddwl eilaidd; hunanatgyfeirio yn ôl i wasanaethau iechyd meddwl i oedolion sy'n cael eu rhyddhau o wasanaethau iechyd meddwl eilaidd; a sicrhau bod eiriolaeth iechyd meddwl annibynnol ar gael yn ehangach. Nod y Mesur oedd gwella mynediad at gymorth mewn gofal sylfaenol ond hefyd gryfhau hawliau pobl sy'n cael mynediad at wasanaethau iechyd meddwl, ond nad ydynt yn ddarostyngedig i'r Ddeddf.

Prif nod y Mesur yw helpu i ymyrryd yn gynharach ac osgoi gorfod defnyddio gwasanaethau mwy arbenigol neu gadw cleifion o dan y Ddeddf.

Mae'r Ddeddf yn ddeddfwriaeth sylfaenol yng Nghymru a Lloegr sy'n llywodraethu asesu, triniaeth a hawliau unigolion ar gyfer pobl ag anhwylder iechyd meddwl. Mae'r Ddeddf yn cynnwys meysydd a gedwir yn ôl a meysydd datganoledig, ac mae'r rhyngwyneb rhwng y ddau – er enghraifft rhwng y system cyfiawnder troseddol a gwasanaethau iechyd – yn golygu mai Bil i'r DU gyfan yw'r mecanwaith priodol i gyflawni'r newidiadau polisi hyn.

O gofio'r cymysgedd o feysydd a gedwir yn ôl a meysydd datganoledig yn y Ddeddf ac yn y Bil hwn, ni fyddai deddfu ar sail Cymru yn unig yn cyflawni'r un bwriad polisi ar draws y systemau cyfiawnder ac iechyd ag y mae'r Bil hwn i'r DU gyfan yn ei wneud. Pan fo'r Bil yn gwneud darpariaeth sy'n rhoi sylw i faterion datganoledig, ceisiwyd cydsyniad y Senedd.

Deddfwriaeth i Gymru yn unig yw Mesur Iechyd Meddwl (Cymru) a'i nod yw nodi sut y mae angen i wasanaethau weithio gyda'i gilydd i ddarparu cymorth iechyd meddwl yn y gymuned. Mae'r Ddeddf yn ymwneud i raddau helaeth â phwerau gorfodol a derbyn cleifion i'r ysbyty neu eu rhyddhau o'r ysbyty.

Ymateb i'r wyth argymhelliad

Argymhelliad 1

Argymhelliad y Pwyllgor:

Dylai Llywodraeth Cymru roi gwybodaeth fanylach yn amlinellu pam y mae o'r farn nad oes angen cydsyniad y Senedd ar gyfer cymalau 9, 33, 47 a 48 o'r Bil fel y'i cyflwynwyd.

Ymateb: Gwrthod

Rwyf o'r farn nad yw'r cymalau uchod yn rhoi sylw i faterion datganoledig ac felly ni cheisir cydsyniad y Senedd mewn perthynas â'r cymalau hyn.

Er enghraifft, diben cymal 9 yw ymdrin â dychwelyd – neu, pan fo'n berthnasol, ryddhau – carcharorion ac unigolion a gedwir sydd ag anghenion iechyd meddwl difrifol i'w man cadw pan nad oes angen triniaeth arnynt mwyach. Mae hyn yn dangos y rhyngweithio agos sydd yn y Bil hwn rhwng materion datganoledig a materion a gedwir yn ôl. Yn yr achos hwn, fy marn i yw nad yw hyn yn rhoi digon o sylw i faterion datganoledig i olygu bod gofyn cael cydsyniad y Senedd.

Y dull hwn sydd wedi arwain yn y pen draw at y casgliadau nad oes angen ceisio cydsyniad y Senedd mewn perthynas â'r cymalau hyn.

Goblygiadau Ariannol – Dim

Argymhelliad 2

Argymhelliad y Pwyllgor:

Dylai Llywodraeth Cymru ofyn am gydsyniad y Senedd ar gyfer cymalau 9, 33, 47 a 48 o'r Bil fel y'i cyflwynwyd.

Ymateb: Gwrthod

Fel yr eglurwyd yn fy ymateb i argymhelliad 1,, nid wyf o'r farn bod angen cydsyniad y Senedd mewn perthynas â'r cymalau uchod gan nad ydynt yn rhoi sylw i faterion datganoledig.

Goblygiadau Ariannol – Dim

Argymhelliad 3

Argymhelliad y Pwyllgor:

Dylai'r Gweinidog esbonio pa ystyriaeth a roddwyd gan Lywodraeth Cymru i roi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Senedd am y gwaith yr oedd yn ei wneud mewn perthynas â'r Bil, rhwng cyhoeddi Papur Gwyn Llywodraeth y DU a chyflwyno Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol Llywodraeth Cymru.

Ymateb: Derbyn

Yn ystod y broses ymgynghori ar y Papur Gwyn, cafodd swyddogion Llywodraeth Cymru ymatebion o Gymru a chafodd y rhain eu hadolygu. Fodd bynnag, ni chafodd y Bil ei gynnwys yn Araith y Brenin ym mis Tachwedd 2023 ac nid oedd yn rhan o'r rhaglen ddeddfwriaethol ar gyfer y flwyddyn honno. Ni wnaeth swyddogion ragor o waith ar Fil y DU ar y cam hwnnw.

Goblygiadau Ariannol – Dim

Argymhelliad 4

Argymhelliad y Pwyllgor:

Gan ei bod yn ymddangos bod Llywodraeth Cymru wedi bod yn gweithio gyda Llywodraeth y DU ar y Bil am o leiaf bedair blynedd, dylai'r Gweinidog esbonio pam nad yw wedi bod yn bosibl cyflwyno Bil i'r Senedd er mwyn craffu arno.

Ymateb: Derbyn

Fel y dywedir yn yr ymateb i argymhelliad 3, daeth y gwaith ar Fil y DU i ben ym mis Tachwedd 2023.

Yn fy ymatebion i'r Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol, nodais yn glir pam y dylem fod yn cydweithio â Llywodraeth y DU ar y Bil hwn ar gyfer y DU. Mae'r Ddeddf yn ddeddfwriaeth sylfaenol yng Nghymru a Lloegr sy'n llywodraethu asesu, triniaeth a hawliau unigolion ar gyfer pobl ag anhwylder iechyd meddwl. Mae'r Ddeddf yn cynnwys meysydd a gedwir yn ôl a meysydd datganoledig, ac mae'r rhyngwyneb rhwng y ddau – er enghraifft rhwng y system cyfiawnder troseddol a gwasanaethau iechyd – yn golygu mai Bil i'r DU gyfan yw'r mecanwaith priodol i gyflawni'r newidiadau polisi hyn.

O gofio'r cymysgedd o feysydd a gedwir yn ôl a meysydd datganoledig yn y Ddeddf ac yn y Bil hwn, ni fyddai deddfu ar sail Cymru yn unig yn cyflawni'r un bwriad polisi ar draws y systemau cyfiawnder ac iechyd ag y mae'r Bil hwn i'r DU gyfan yn ei wneud. Pan fo'r Bil yn gwneud darpariaeth sy'n rhoi sylw i faterion datganoledig, ceisiwyd cydsyniad y Senedd.

Goblygiadau Ariannol – Dim

Argymhelliad 5

Argymhelliad y Pwyllgor:

Dylai'r Gweinidog esbonio sut y mae ei dull gweithredu o ddefnyddio Bil gan Lywodraeth y DU i ddeddfu mewn perthynas ag iechyd meddwl yn parchu datganoli.

Ymateb: Derbyn

Mae fy null o ddefnyddio'r Bil hwn gan Lywodraeth y DU ac argymell cydsyniad yn unol â'n hegwyddorion ar ddeddfwriaeth y DU ac yn ein galluogi i sicrhau darpariaeth gadarnhaol er budd gorau Cymru.

Rwyf wedi ymdrin â rhai agweddau ar hyn yn fy ymateb i argymhelliad 4. Mae'r Ddeddf yn gymwys pan fo angen i unigolion gael eu cadw ar gyfer asesiad a/neu driniaeth frys neu argyfwng, ac na fydd yr unigolyn o bosibl yn cydsynio i'r driniaeth honno. Mae'r data diweddaraf a gyhoeddwyd yn dangos bod 2,231 o dderbyniadau ffurfiol i welyau mewn ysbytai iechyd meddwl yn 2021-22, a bod derbyniadau'n parhau i ostwng yn gyffredinol.

Mae'r Ddeddf yn cynnwys pwerau i'r heddlu gadw unigolion ac mae rhyngwyneb hefyd â charchardai a'r system cyfiawnder troseddol ehangach – felly mae'n glir pam y mae angen deddfu ar hyn ar lefel y DU.

Mae Mesur Iechyd Meddwl (Cymru) 2010 yn gymwys i garfan lawer ehangach sy'n ymwneud â gwasanaethau iechyd meddwl sylfaenol ac eilaidd – cafodd Gwasanaethau Cymorth Iechyd Meddwl Sylfaenol Lleol yn unig fwy na 6,200 o atgyfeiriadau bob mis ers dechrau mis Ionawr 2023. Rydym wedi cyflwyno deddfwriaeth unigryw yng Nghymru sydd wedi gwella cymorth a diogeliadau i'r rhan fwyaf o bobl sy'n dod i gysylltiad â'n gwasanaethau iechyd meddwl. Mae'r Ddeddf yn ymwneud â phwerau gorfodol ar gyfer asesu a thrin ar draws gwasanaethau iechyd a'r system cyfiawnder troseddol.

Rwy'n cydnabod bod y Senedd yn cael llai o gyfle i graffu drwy'r dull hwn, ond mae angen imi gydbwyso'r ystyriaeth hon â'r angen i gyflawni newid cadarnhaol i Gymru. Mae bod yn rhan o'r Bil hwn yn sicrhau bod pobl Cymru yn cael eu hamddiffyn yn yr un modd â phobl yn Lloegr, a thrwy hynny cyflawnir amcanion polisi allweddol ym maes iechyd meddwl.

Goblygiadau Ariannol – Dim

Argymhelliad 6

Argymhelliad y Pwyllgor:

Dylai'r Gweinidog restru'r holl gymalau yn y Bil lle y mae'r gydberthynas rhwng materion a gedwir yn ôl a materion datganoledig wedi'i chydblethu'n agos ac esbonio'r berthynas honno ym mhob achos.

Ymateb: Gwrthod

Mae'r gydberthynas rhwng materion a gedwir yn ôl a materion datganoledig wedi'u chydblethu'n agos mewn llawer o gymalau'r Bil.

Cyfeiriais at gymal 9 o'r Bil fel un cymal o'r fath lle y mae'r rhyngweithio rhwng materion datganoledig a materion a gedwir yn ôl wedi'i gydbblethu'n agos yn y fath fodd, ond nad wyf o'r farn fod y ddarpariaeth yn rhoi sylw i faterion datganoledig sy'n gofyn am gydsyniad y Senedd.

Mae llawer o enghreifftiau eraill o gymal o'r fath lle y mae'r berthynas wedi'i chydbblethu'n agos. Er enghraifft (heb fod yn hollgynhwysfawr) mae cymal 34 (trosglwyddo o'r carchar i'r ysbyty: amodau); cymal 35 (trosglwyddo o'r carchar i'r ysbyty: terfynau amser); cymal 47 (remánd er mwyn diogelu'r person ei hun etc); a chymal 48 (symud cleifion remánd dros dro i Ynysoedd y Sianel neu Ynys Manaw neu oddi yno) (fel yr oeddent pan gyflwynwyd y Bil).

Rwyf wedi ystyried ym mhob un o'r achosion hyn a yw'r cymal yn rhoi sylw i faterion datganoledig, a phan oeddwn o'r farn eu bod yn gwneud hynny, ceisiwyd cydsyniad y Senedd.

Goblygiadau Ariannol – dim

Argymhelliad 7

Argymhelliad y Pwyllgor:

Dylai Llywodraeth Cymru ofyn am gydsyniad y Senedd ar gyfer cymal 53 o'r Bil fel y'i cyflwynwyd.

Ymateb: Gwrthod

Ni cheisiwyd cydsyniad mewn perthynas â chymal 53 fel y'i cyflwynwyd gan mai darpariaeth dechnegol sy'n egluro cychwyn y Bil yw hon, yn hytrach na darpariaeth o sylwedd. Ceisiwyd cydsyniad y Senedd mewn perthynas â'r darpariaethau o sylwedd yn y Bil yr wyf wedi dod i'r casgliad eu bod yn rhoi sylw i faterion datganoledig.

Goblygiadau Ariannol – dim.

Argymhelliad 8

Argymhelliad y Pwyllgor:

Dylai Llywodraeth Cymru gyflwyno sylwadau i Lywodraeth y DU i geisio diwygio'r Bil er mwyn cynnwys pwerau cychwyn i Weinidogion Cymru.

Ymateb: Gwrthod

Mae'r ddarpariaeth cychwyn yn sicrhau y gall amcanion polisi o dan y Bil gael eu rhoi ar waith gan Lywodraeth y DU. Mae hyn yn osgoi cymhlethdodau ac anymarferoldeb posibl a allai godi pe bai darpariaethau cychwyn ar wahân yn cael eu cynnwys yn y Bil mewn perthynas â Chymru, nad yw'n ymddangos yn angenrheidiol yng nghyd-destun y Bil hwn.

Mae fy swyddogion yn parhau i gwrdd yn wythnosol gyda swyddogion Llywodraeth y DU ac wedi datblygu perthynas waith effeithiol a chydweithredol. Bydd hyn yn sicrhau bod darpariaethau'n cael eu cychwyn ar adeg briodol yng Nghymru.

Goblygiadau Ariannol – Dim